

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Katedra PVH a archivního studia
Historické vědy/ Pomocné vědy historické

Autoreferát (teze) disertační práce

Mgr. et Mgr. Jana Svobodová

Fenomén minoritského kláštera ve středověké společnosti.

**The phenomenon of the Franciscan monastery in the
medieval society.**

Vedoucí práce prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.

2022

Výsledky disertační práce a její přínos

Disertační práce přináší především edici latinsky psané středověké kroniky Eberharda Ablauffa de Rheno. Jedná se o dosud nezpracovaný pramen. Kronika je součástí chebského kodexu z provenience františkánů z česko-moravsko-slezského vikariátu. Dnes je uložena v Národní knihovně. Ablauffova kronika zachycuje události týkající se františkánů od roku 1451 do roku 1528, kdy Ablauff pravděpodobně zemřel. Kronika je v rámci disertační práce zasazena do širšího kontextu pozdně středověké františkánské historiografie vzniklé ve středoevropském geografickém prostoru.

Disertace v zásadě sestává ze dvou částí. První část je uvedením do tématu, skládá se z rozboru relevantních pramenů a literatury, následuje popis fenoménu klášterní historiografie. Speciální pozornost je věnována Eberhardu Ablauffovi de Rheno, jeho životu a dílu. V této kapitole jsem kriticky zkoumala dosavadní poznatky o Ablauffovi a jeho kronikářské činnosti. Další kapitola se týká historie kodexu a následuje kodikologický a paleografický rozbor, který je přípravou na druhou část práce. Tu tvoří latinská edice kroniky, ediční poznámka, podrobný přehled obsahu kroniky a také jmenný rejstřík řádových bratrů.

Na základě rozboru textu kroniky a jeho edičního zpřístupnění je možné nově nahlédnout na život františkánského kronikáře a jeho pracovní postupy při psaní textu. Zároveň je možné se z kronikářských záznamů dozvědět řadu detailů z řádového života, o prioritách řádových bratrů a o celkové sebe prezentaci františkánského řádu. Zběžná komparace textu kroniky s obdobnými prameny, především s kronikou Michaela z Korutan, mi umožnila přesněji zasadit Ablauffovu kroniku do kontextu české františkánské historiografie.

Během práce na edici se mi podařilo doplnit dosud známé informace o Ablauffovi a to především na základě jeho autobiografických poznámek. Ablauff měl ve zvyku připsat na konec opsaného textu své jméno, datum a místo, kde s textem pracoval. Toto se týká nejen kroniky, ale i ostatních opisovaných textů, které jsem měla k dispozici.

Ablauff prošel během svého života několika konventy a to i mimo český vikariát. Víme o něm, že působil jako kazatel. Ablauff zřejmě nezastával žádnou oficiální funkci v řádové hierarchii, na rozdíl od Michaela z Korutan, který byl provinciálem řádu. Dá se předpokládat, že se účastnil běžného klášterního života. Otázkou zůstává, proč se rozhodl sepsat kroniku. Není doloženo, že by ho k tomu někdo vyzval, jako tomu bylo například u řádového historiografa Mikuláše Glassbergera. Na druhou stranu je z jiných rukopisů, které Ablauff přepisoval,

patrné, že psaní bylo jeho oblíbenou činností. Díky přípiskům v chebském kodexu jsem mohla spočítat, kolik textu vedle svých povinností dokázal denně opsat. Např. v Hlubčici opsal mezi 3. 10. 1505 a 25. 1. 1506 celých 95 folií, tj. 0,83 folia denně.

Zaměření kroniky na příchodu observantů a rozšíření observance v Čechách se nabízelo, Ablauff nemohl sepsat dějiny konkrétního kláštera, protože nežil na jednom místě. Dějinám celého řádu se také věnovat nemohl, byly by pro neoficiálního řádového kronikáře příliš rozsáhlé.

Rozborem textů, které si Ablauff opsal nebo které četl, si můžeme udělat představu o jeho teoretické přípravě k sepsání kroniky, kodex obsahuje Ablauffovy excerpty, rejstříky a komentáře. Na základě kritiky pramenů, v první řadě autografu kroniky, je možné rekonstruovat proces vzniku kroniky. Ablauff si patrně připravil koncept textu do folia 300v. O tom svědčí především její grafická podoba a také určitá jednodušnost textu. Následující folia jsou doplňována postupně a v delším časovém horizontu, periodicita a rozsah zápisů značně kolísá. Tato změna se projevila především v proměnlivé úpravě písma i celého textu. Text již není tak sevřený a koncentrovaný, dochází k postupné proměně pravopisu. Ablauff v průběhu psaní kroniky kontroloval a pečlivě opravoval chyby.

Odkud čerpal Ablauff materiál pro Kroniku s jistotou nevím, podařilo se mi identifikovat jen část rukopisů, z kterých si pořizoval výpisky. Kronika obsahuje zmínky a někdy parafráze řádových provinčních nařízení, zmiňuje papežské listiny vydané v řádových záležitostech.

Ablauff sepsal „Sukzessionschronik“, jak bylo v jeho době ve františkánské historiografii obvyklé. Ablauff není ani teolog ani profesionální kronikář. Svě historické dílo tvořil chronologicky, na základě listin, ústního vyprávění, starších kronik. Nevnucoval potenciálnímu čtenáři svůj názor, ten si měl čtenář udělat sám, na základě četby. Ablauff zachytil kontinuitu vývoje česko-moravsko-slezského vikariátu, kde se pravidelně konaly provinční kapituly, na kterých byli voleni představení vikariátu. Velkým tématem v jeho době byl boj s luterány, konvertování řádových bratrů k luteránům a spory národnostní, které se týkaly jednotlivých bratrů, konventů nebo celých oblastí.

Edicí se kronika otevírá dalšímu bádání. Může sloužit jako pramen k řádovým a církevním dějinám našeho území. Jistě bude také pozorněji včleněna do české středověké historiografie. Porovnáním s kronikou Michaela z Korutan mohou být zkoumány společné prameny, vzájemné citace či odlišný přístup k vylíčení jednotlivých událostí. Předpokládám,

že po vydání začne žít kronika dalším životem a že se stane používanějším pramenem, než tomu bylo doposud.

Seznam literatury a pramenů

Prameny

Nevydané

- Annales Almae Provinciae Bohemiae S. Wenceslai D. & M. Ord: Min: S. Francisci. conscripti a P. Bonaventura Nitsche Ejusdem Ordinis Alumno. Anno 1731.
- NK ČR, sign. Cheb MS. 157, adl. 1-2.
- NK ČR, V F 29.
- Knihovna Národního muzea, VIII F 75.
- NK ČR, sign. XIII G 3.
- Strahovská knihovna, sign. DQ IV 17.
- Strahovská knihovna, sign. DM IV 4/a.

Vydané

- Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia, Eršil Jaroslav, Praha 1980.
- Annales Minorum seu trium ordinum a S. Francisco institutorum I - XXIX., (edd.) Lucas Wadding – Josephus M. Fonseca, Quaracchi 1932.
- Bible. Písmo svaté starého a nového zákona, Česká biblická společnost, Praha 1996.
- Biernacki Casimirus, Speculum Minorum, Cracoviae 1688.
- Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae IV.-V., ed. Ant. Boček, VI., ed. P. Chlumecký, J. Chytil, XIII, ed. V. Brandl (1836 – 1897).
- Codex diplomaticus regni Bohemiae III/2, ed. G. Fridrich, Z. Kristen, Praha 1962.
- De quattuor heresiarchis ordinis praedicatorum de observantia nuncupatorum apud Suitenses in civitate Bernensi combustis anno Christi 1509, Strassburg: Knobloch Johann d. Ä., 1509.
- Fontes rerum Bohemicarum III. a IV., Praha 1882.
- Francisci Assisiatis Opuscula, ed. Wadding Lucas O.F.M., Antverpy 1623.
- Františkánské prameny, Velehrad – Křesťanská akademie, Řím 1982.
- Chronica fratris Nicolai Glassbergrii Ordinis Minorum Observantium edita a patribus Collegii Sanctae Bonaventurae, Quaracchi 1887.

- *Chronicon Francisci Pragensis: Kronika Františka Pražského*. Zachová Jana (ed.), Historický ústav Akademie věd České republiky, 1998. (Prameny dějin českých = Fontes rerum Bohemicarum. Nová řada; 1. díl)
- Kratochvíl Augustin, *Epicedium minoritského kláštera v Brně*, Časopis Matice moravské 43, 1919, s. 14–64.
- *Legenda Aurea*, Jakub de Voragine, ed. A. Vidmanová, Praha 1998.
- Mellisanus Antonius de Macro, *Ord. Min. Chronologus Generalis, cujus praeclara Annalium Minorum Supplementa ab. An. 1213. Usque ad a. 1500*. In: *Sancti Bonaventurae ex ordine Minorum Operum omnium Supplementum volumen tertium, Tridenti 1774*.
- *Memoriale Ordinis Fratrum Minorum a fratre Ioanne de Komorowo compilatum*, ed. Xawery Liske, Antoni Lorkiewicz, *Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe polski*. T. 5, Lwów 1888.
- *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia V/1, Acta Urbani VI. et Bonifatii IX. (1378-1404)*, ed. K. Krofta, Praha 1903.
- *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae I*, ed. K. J. Erben, Praha 1855.
- *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II-IV*, ed. Josef Emler, Praha 1882, 1890, 1892.
- *Summa cancellariae*, ed. Tadra Ferdinand, Praha 1895.
- Wadding, Lucas, *Scriptores Ordinis Minorum, Romae 1650*.
- Wadding, Lucas, *Annales Minorum seu trium ordinum a S. Francisco institutorum I-XXIX, ad Claras Aquas prope Florentiam 1931*.

Literatura

- Bajger Matyáš Franciszek, *Česká františkánská knižní kultura – knihovny minoritů, františkánů a kapucínů v průběhu staletí, rigorózní práce FF Ostravské univerzity, Ostrava 2007*.
- Berg Dieter, *Armut und Geschichte, Studien zur Geschichte der Bettelorden im Hohen und Späten Mittelalter (Saxonia Franciscana; Bd. 11)*, Kevelaer 2001.

- Berg Dieter (Hg.), *Franziskanisches Leben im Mittelalter: Studien zur Geschichte der rheinischen und sächsischen Ordensprovinzen (Saxonia Franciscana; Bd. 3)*, Werl 1994.
- Bláhová Marie, *Klášterní historiografie ve středověku*, In: *Minulostí Západočeského kraje* 52, 2017, s. 187–229.
- Bláhová Marie, *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila (3) v kontextu středověké historiografie latinského kulturního okruhu a její pramenná hodnota*, Praha 1995.
- Boehmer Heinrich, *Analakten zur Geschichte des Franciscus von Assisi, S. Francisci opuscula, regula, poenitentium, antiquissima de regula Minorum, de stigmatibus S. Patris, de Sancto eiusque societate testimonia*. Tübingen et Leipzig 1904.
- Boháč Zdeněk, *Časové vrstvy patrocinií českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení*, *Historická geografie* 4/1970, s. 7–41.
- Boháč Zdeněk, *K otázce využití zasvěcení kostelů v oboru historické geografie*, *ČČH* 16/1968, s. 57–184.
- Boháč Zdeněk, *Středověké kláštery v Čechách a na Moravě v době předhusitské*, *Historická geografie* 28/1995, s. 137–145.
- Bolina Pavel, *K interpretaci a datování Zdíkových listin*, *ČČH* 2/1999, s. 273-292.
- Borkowska Urszula et al. (ed.), *Franciszkanie w Polsce średniowiecznej. I. Franciszkanie na ziemiach polskich*, Lublin 1983 (= *Zakony franciszkańskie w Polsce* 1, (ed.) Jerzy Kloczowski)
- Bredero Adriaan H., *Christenheit und Christentum im Mittelalter: über das Verhältnis von Religion, Kirche und Gesellschaft*, Stuttgart 1998.
- Bresslau Harry, *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien*, Leipzig 1889.
- Brodský Pavel, *Katalog iluminovaných rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze*, Praha 2000.
- Brokešová Daniela, *Formulářová sbírka doby Karla IV. z rukopisu kláštera v Oseku*, in: *Facta probant homines. Sborník příspěvků k životnímu jubileu prof. dr. Zdeňky Hledíkové*, Praha 1998, s. 85–99.

- Cappelli Adriano, *Lexicon abbreviaturarum. Dizionario di abbreviature latine ed italiane usate nelle carte e codici specialmente del medio-evo riprodotte con oltre 14000 segni incisi ...*, Milano 1912.
- Cinke Vladimír, *Organizace českých klášterů ve 13. a 14. století na podkladě provinčním, ČČH 16/1968*, s. 435–446.
- Curtius Ernst Robert, *Evropská literatura a latinský středověk*, Praha 1998.
- Cygler Florent, *Das Generalkapitel im hohen Mittelalter: Cisterzienser, Prämonstratenser, Kartäuser und Cluniazenser*, Münster 2002.
- Česká diplomatika do roku 1848, ed. Šebánek, Fiala, Hledíková, Praha 1984.
- Čtrnáct mučedníků pražských. Vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II., Petr R. Beneš, Petr Hlaváček, Tomáš Sterneček et al., Praha 2014.
- Čornej Petr, *Velké dějiny zemí Koruny české V. (1402–1437)*, Praha 2000.
- Dalarun Jacques, *François d'Assise ou le pouvoir en question*, Paris, Bruxelles 1999.
- Dějiny hmotné kultury I, Praha 1985.
- Doelle Ferdinand, *Die Observanzbewegung in der sächsischen Franziskanerprovinz (Mittel- und Ostdeutschland) bis zum Generalkapitel von Parma 1529*, Münster 1918.
- Dokoupil Vladislav, *Dějiny moravských klášterních knihoven ve správě Universitní knihovny v Brně*, Brno 1972.
- Dokoupil Vladislav, *Soupis rukopisů knihovny brněnských minoritů*, Brno 1953.
- Dokoupil Vladislav, *Soupis rukopisů z knihovny minoritů v Brně, františkánů v Moravské Třebové a premonstrátů v Nové Říši*, Praha 1959.
- Doležalová Eva, Šimůnek Robert (Hg.), *Ecclesia als Kommunikationsraum in Mitteleuropa (13.–16. Jahrhundert)*, München 2011.
- Dollmann Alfred, *Bruder und Diener. Das Apostolat bei Franziscus und in der Frühzeit seines Ordens*, Werl 1968.
- Dušek Ladislav, *Kronika tzv. Beneše Minority a její pokračování, Minulostí západočeského kraje XXVI*, Plzeň 1990, s. 7–112.
- *Elektroniczny Słownik Łaciny Średniowiecznej w Polsce (A-Q)*, který je přístupný na webových stránkách: <https://elexicon.scriptoros.pl/>.

- Elm Kaspar, *Mittelalterliches Ordensleben in Westfalen und am Niederrhein*, Paderborn 1989.
- Elm Kaspar (Hg.), *Reformbemühungen und Observanzbestrebungen im spätmittelalterlichen Ordenswesen*, Berlin 1989.
- Elm Kaspar, *Sacrum Commercium. Über Ankunft und Wirken der ersten Franziskaner in Deutschland.*, in: *Reich, Regionen und Europa in Mittelalter und Neuzeit, Historische Forschungen 67*, Berlin 2000, s. 389–412.
- Elm Kaspar, Berg Dieter (Hgs.), *Vitasfratrum. Beiträge zur Geschichte der Eremiten- und Mendikantenorden des zwölften und dreizehnten Jahrhunderts : Festgabe zum 65. Geburtstag*, Dietrich-Coelde-Verlag, 1994.
- *Encyclopedia of the Medieval Chronicle*, R. G. Dunphy ed., Brill, Leiden and Boston 2010.
- Engstová Kateřina, *Jan Marignola a památky doby Karla IV.*, ČČH 97/1999, s. 476–505.
- Engstová Kateřina, *Marignolova kronika jako obraz představ o moci a postavení českého krále*, in: *Mediaevalia Historica Bohemica 6/1999*, s. 77–94.
- Ertl Thomas, *Religion und Disziplin. Selbstdeutung und Weltordnung im frühen deutschen Franziskanertum*, Berlin 2006.
- Feld Helmut, *Franziskus von Assisi und seine Bewegung*, Darmstadt 1994.
- Feld Helmut, *Franziskus von Assisi, der „zweite Christus“*, Mainz 1991.
- Felder Hilarin, *Geschichte der wissenschaftlichen Studien im Franziskanerorden bis um die Mitte des 13. Jahrhunderts*, Freiburg im Breisgau 1904.
- Fiala Zdeněk, *Správa a postavení církve v Čechách od počátku 13. Století do poloviny 14. století*, *Sborník historický 3/1955*, s. 64–88.
- Foltýn Dušan a kol., *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha 2005.
- Frank Isnard Wilhelm, *Die Bettelordensstudia im Gefüge des spätmittelalterlichen Universitätswesens*, Wiesbaden 1988.
- Frank Karl Suso, *Dějiny křesťanského mnišství*, Praha 2003.
- Frank Thomas, *Bruderschaften im spätmittelalterlichen Kirchenstaat. Viterbo, Orvieto, Assisi. Tübingen 2002.*
- Franzen August, *Malé církevní dějiny*, Praha 1992.

- Gehrmann Annegret, Schumann Dirk, Winzeler Marius (Hg.), Die Bettelorden in den beiden Lausitzen: Geschichte-Architektur-Kunst, Berlin 2017.
- Gemelli Agostino, Františkánské poselství světu, Praha 1948.
- Goll Jaroslav, Svatý František z Assisi, ČČH 2/1896, s. 1–10.
- Grundmann, Herbert, Religiöse Bewegungen im Mittelalter, Anhang Neue Beiträge zur Geschichte der religiösen Bewegungen im Mittelalter, Hildesheim 1961.
- Handbuch der Kirchengeschichte, herausgeb. Von Hubert Jedin, 1985. Digitale Bibliothek 35.
- Hase K., Franz von Assisi, ein Heiligenleben, 1856.
- Haverkamp Alfred, Bruderschaften und Gemeiden im 12. und 13. Jahrhundert, In: Vorträge und Forschungen. Band LXIV. Ordnungskonfigurationen im hohen Mittelalter, hg. von B. Schneidmüller u. S. Weinfurter, Ostfildern 2006, s. 153–192.
- Hecker Anne-Marie, Röhl Susanne (Hg.), Monastisches Leben im urbanen Kontext, München 2010.
- Historia Franciscana. Katalog výstavy pořádané k 400. Výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604–2004), Praha 2004.
- Historia Franciscana II., Praha 2005.
- Hlaváček Ivan, Knihy a knihovny v českém středověku, Praha 2005.
- Hlaváček Ivan, O vztahu venkovských klášterů a měst v pozdním středověku. Několik informací o obecné literatuře a poznámky k českým poměrům doby předhusitské, Umění 33/1985, č. 2, s. 153–159.
- Hlaváček Ivan, Studie k diplomatice Václava IV., Sborník archivních prací 13/1963, s.146–168.
- Hlaváček Petr, „Cum baculo et soci suo“: Cesta vizitátorů českých františkánů-observantů na přelomu 15. a 16. století, Historia Monastica I, Praha 2005, s. 289–296.
- Hlaváček Petr, Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku, Praha 2005.
- Hlaváček Petr, Kopie ztracené kroniky nalezena v Německu, Dějiny a současnost, 2004, č. 3, s. 51.
- Hlaváček Petr, Nový Jeruzalém? Příběh františkánského kláštera Čtrnácti svatých Pomocníků v Kadani., Kadaň 2013.

- Hlaváček Petr et al., Proměny františkánské tradice. Od teologie a filosofie ke kultuře a umění (Europaeana Pragensia 11 – Historia Franciscana VII.), Praha 2019.
- Hledíková Zdeňka, České církevní dějiny středověku od roku 1945, in: VIII. Sjezd českých historiků, Hradec Králové 10.–12. září 1999, Scriptorium Praha 2000, s.162–177.
- Hledíková Zdeňka, K otázkám vztahu duchovní a světské moci, ČSČH 24/1976, s. 244–277.
- Hoffmann František, České město ve středověku, Praha 1992.
- Holzapfel Heribert, Handbuch der Geschichte des Franziskanerordens, Freiburg 1909.
- Honemann Volker (Hg.), Von den Anfängen bis zur Reformation. In: Geschichte der Sächsischen Franziskanerprovinz, Bd. 1, Paderborn 2015.
- Horst Ulrich, Evangelische Armut und Kirche: Thomas von Aquin und die Armutskontroversen des 13. und beginnenden 14. Jahrhunderts, Berlin 1992.
- Hradilová Marta, K dějinám knihovny minoritů v Českém Krumlově. Praha, 2014.
- Hradilová, Marta. Knihovna kapucínského kláštera v Mnichově Hradišti (Historické knižní katalogy jako pramen pro studium dějin klášterních knihoven). Knihy a dějiny. 2018, roč. 25, č. 1/2, s. 68–81.
- Hrubý František, Církevní zřízení v Čechách a na Moravě od X. do konce XIII. Století a jeho poměr ke státu, ČČH 22/1916, s. 17–53, 257–287, 385–421, ČČH 23/1917, s. 38–73.
- Húščava Alexander, Dějiny a vývoj nášho písma, Bratislava 1951.
- Hüttebräuker Otto, Der Minoritenorden zur Zeit des grossen Schismas, Berlin 1893.
- Hýbl František, Počátky minoritů v Čechách a na Moravě, ČČH 2/1896, s. 335–345.
- Identités franciscaines à l'âge des réformes, Frédéric Meyer and Ludovic Viallet, eds, Clermont-Ferrand 2005.
- In proposito paupertatis Studien zum Armutsverständnis bei den mittelalterlichen Bettelorden, Gert Melville; Annette Kehnel (Hg.), Münster 2001.
- Iriarte Lazaro, Franciscan History. The Three Orders of St. Francis of Assisi, Chicago 1982.

- Jäkel Gerd, ...usque in praesentem diem. Kontinuitätskonstruktionen in der Eigengeschichtsschreibung religiöser Orden des Hoch- und Spätmittelalters, (Vita regularis. Ordnungen und Deutungen religiösen Lebens im Mittelalter, 52), Berlin 2013.
- Jirásko Luděk, Církevní řády a kongregace v zemích českých, Strahov 1991.
- Jirásko Luděk, K postavení a úloze církevních institucí v počátcích rozvoje měst, in: Umění 13. Století v českých zemích, Praha 1983, s. 527–45.
- Jirásko Luděk, Kláštery ve městech v Čechách a na Moravě ve 13. století, Hospodářské dějiny 4/1979, s. 133–165.
- Joachimová Jiřina, K slohovému původu kláštera svaté Anežky, Umění 14/1966, s. 189–215.
- Joachimsohn Paul, Die Streitschrift des Minoriten Gabriel von Verona gegen den Böhmenkönig Georg Podiebrad vom Jahre 1467, Augsburg 1896.
- Jokeš Petr, Rychlíková Monika, Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě, Časopis Matice moravské 112/1993, č. 1, s. 55–77.
- Kadlec Jaroslav, Dějiny katolické církve I-III, Olomouc 1993.
- Kadlec Jaroslav, Přehled českých církevních dějin I, Řím 1987.
- Kadlec Jaroslav, Řeholní generální studia při Karlově univerzitě v době předhusitské, AUC – HUCP 7/1966, č. 2, s. 63–108.
- Kantak Kamil, Franciszkanie polscy, t. 1, Kraków 1937.
<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/show-content/publication/272637/edition/224863/>
- Karczewski Dariusz, Franciszkanie w monarchii Piastów i Jagiellonów w średniowieczu: powstanie - rozwój - organizacja wewnętrzna. Kraków 2012.
- Karczewski Dariusz, Miejsce krakowskiego klasztoru franciszkanów w strukturze czesko-polskiej prowincji zakonnej. In: Ożóg Krzysztof, Gałuszka Tomasz OP, Zajchowska Anna (red.), Mendykanci w średniowiecznym Krakowie, Kraków 2008, s. 83–96.
- Klášter minoritů a klarisek v Českém Krumlově. Umění, zbožnost, architektura. Daniela. Rywiková (ed.), Český Krumlov 2015.

- Knihtisk a kniha v Českých zemích od husitství do Bílé hory. Sborník prací k 500. výročí českého knihtisku, věd. redaktor Josef Polišenský, pořadatel sborníku František Šmahel, Praha 1970.
- Kopičková Božena, Vidmanová Anežka, Listy na Husovu obranu z let 1410 – 1412. Konec jedné legendy?, Praha 1999.
- Kurka Jan, Archidiakonáty Kouřimský, Boleslavský, Hradecký a diecese Litomyšlská (místopis církevní do roku 1421), Praha 1914.
- Kybal Vlastimil, Die Ordensregeln des heiligen Franz von Assisi und die ursprüngliche Verfassung des Minoritenordens, Leipzig und Berlin 1915.
- Kybal Vlastimil, Svatá Anežka Česká. Historický obraz ze 13. století, Brno 2001.
- Kybal Vlastimil, Svatý František z Assisi. Pokus o psychologii jeho života a myšlení, Praha 1913.
- Langer Otto, Christliche Mystik im Mittelalter. Mystik und Rationalisierung – Stationen eines Konflikts, Darmstadt 2004.
- Latinitatis medii aevi lexicon Bohemorum. Slovník středověké latiny v českých zemích. Praha 1980–2000.
- Le Goff Jacques (ed.), Intelektuálové ve středověku, Praha 1999.
- Le Goff Jacques, Středověký člověk a jeho svět, Praha 1999.
- Le Goff Jacques, Svatý František z Assisi, Praha 2004.
- Lehmann Edgar, Die Bibliotheksräume der deutschen Klöster im Mittelalter, Akademie-Verlag Berlin 1957.
- Lexikon des Mittelalters II., Stuttgart – Weimar 1999.
- Lexikon des Mittelalters IV., München – Zürich 1989.
- Lexikon für Theologie und Kirche IV., Freiburg, Basel, Rom, Wien 1995.
- Libri catenati Egrenses. Knihy a knihovna chebských františkánů v pozdním středověku a raném novověku, Boldan – Marek (ed.), Praha 2013.
- Marek Jindřich, Středověké latinské rukopisy z kláštera františkánů v Chebu, Studie o rukopisech XLII, 2012, s. 63–144.
- Marianus de Florentia, Compendium chronicarum ordinis FF Minorum. Ad Clara Aquas 1911.

- Mayer Achim, Fegefeuer und Bettelorden : Päpstliches Marketing im 13. Jahrhundert. Ein Beitrag zur Analyse der Unternehmensgeschichte der katholischen Kirche unter Einsatz der Franchisetheorie, Marburg 1996.
- Medek Václav, Cesta české a moravské církve staletími, Praha 1982.
- Medek Václav, Osudy moravské církve do konce 14. věku, I. Díl Dějin olomoucké arcidiecéze, Praha 1971.
- Merlo Grado Giovanni, Nel nome di san Francesco. Storia dei frati minori e del francescanesimo sino agli inizi del XVI secolo, Padova 2003.
- Měřínský Zdeněk, Církevní instituce na Moravě, Archiv moravský 10/1985, s. 375–393.
- Miethke Jürgen, Kirchenstruktur und Staatstheorien im Zeitalter der Scholastik. In: Vorträge und Forschungen. Band LXIV. Ordnungskonfigurationen im hohen Mittelalter, hg. von B. Schneidmüller u. S. Weinfurter, Ostfildern 2006, s. 127–151.
- Miethke Jürgen, Der erste vollständige Druck der sogenannten „ Chronik des Nicolaus Minorita " (von 1330/1338). Bemerkungen zur Präsentation eines „Farbbuches " des 14. Jahrhunderts , in: DA 54 (1998), S. 623–642.
- Minařík Klement, Dějiny klášterů františkánských v Čechách a na Moravě, Serafínské květy 9/ 1909, s. 10–11 a 11/ 1911, s. 12n.
- Mindermann Arend, Bettelordenkloster und Stadttopographie. Warum lagen Bettelordenklöster am Stadtrand? In: Könige, Landesherren und Bettelorden: Konflikt und Kooperation in West- und Mitteleuropa bis zur Frühen Neuzeit. Hrsg. von Dieter Berg, Werl 1998, s. 83–103.
- Moormann John R. H., A History of the Franciscan Order from its Origins to the Year 1517, Oxford 1968.
- Moukarzel Pierre, La présence des franciscains à Beyrouth sous la domination des Mamelouks (1291-1516) d'après les récits de pèlerinage, Revue d'Histoire Ecclésiastique, Louvain 2008.
- Müller Karl, Die Anfänge des Minoritenordens, Bresslau 1885.
- Nechutová Jana, Latinská literatura českého středověku do r. 1400, Praha 2000.

- Neidiger Bernhard, Armutsbegriff und Wirtschaftsverhalten der Franziskaner im 15. Jahrhundert. In: Erwerbspolitik und Wirtschaftsweise mittelalterlicher Orden und Klöster, hrsg. von Kaspar Elm, Berlin 1992.
- Němec Jaroslav, Rozvoj duchovních řádů v českých zemích, Řím 1988.
- Neumann P. Augustin, Die Chroniken der mährischen Minoriten, Olomouc 1936.
- Neumann P. Augustin, Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově, Olomouc 1926.
- Neumann P. Augustin, Z dějin českých klášterů do válek husitských, Praha 1936.
- Novotný Václav, České dějiny I/3, Praha 1928.
- Oexle Otto Gerhard (ed.), Armut im Mittelalter, Ostfildern 2004.
- Ordnungskonfigurationen im hohen Mittelalter. Hg. von Bernd Schneidmüller und Stefan Weinfurter, Ostfildern 2006.
- Pátková Hana, Schreiben und Scriptoria in den Klöstern der Franziskaner-Observanten in Böhmen am Ende des 15. und am Anfang des 16. Jahrhunderts, Scriptorium. Wesen - Funktion – Eigenheiten, 2015, S. 409–418.
- Pavlík Václav, Historie a architektura bývalého minoritského kláštera ve Znojmě, in: Podyjí, Znojmo 1958, s. 118–123.
- Peřinka Fr. Václav, Klášter menších bratří ve Znojmě, Od Horácka k Podyjí. Vlastivědný sborník západní Moravy 6/1929, s. 101–108, 121–123.
- Pieper Josef, Scholastika. Osoby a náměty středověké filosofie, Praha 1993.
- Plater – White, A Grammar Of The Vulgate, Oxford 1926.
- Polc Jaroslav, Světice Anežka Přemyslovna, Řím 1988.
- Pražák Jiří – Hoffmann František – Kejř Jiří – Zachová Irena, Zásady popisu rukopisů. Sborník Národního muzea – C XXVIII, 1983, s. 49–95.
- Pražáková Kateřina, Vztah psaných a tištěných novin od poloviny 15. do poloviny 17. století. In: Hradilová Marta, Jelínková Andrea, Veselá Lenka (eds.), Paralelní existence. Rukopisy a tisky v českých zemích raného novověku, Praha 2020, s. 235–247.
- Prinz Friedrich, Mönchtum, Kultur und Gesellschaft. Beiträge zum Mittelalter. Hrsg. v. Alfred Haverkamp u. Alfred Heit., München 1989.
- Procacci Guiliano, Dějiny Itálie, Praha 1997.

- Proksch Constance, Klosterreform und Geschichtsschreibung im Spätmittelalter, Köln-Weimar-Wien 1994.
- Regulae, consuetudines, statuta: studi sulle fonti normative degli ordini religiosi nei secoli centrali del Medioevo; atti del I e del II Seminario internazionale di studio del Centro italo-tedesco di storia comparata degli ordini religiosi (Bari/Noci/Lecce, 26-27 ottobre 2002/Castiglione delle, Vita regularis: Abhandlungen – Band 25, C. Andenna, G. Melville (hg.), Münster 2005.
-
- Roest Bert, A History of Franciscan Education (c. 1210-1517), Leiden – Boston – Köln 2000 (= Education and Society in the Middle Ages and Renaissance, vol. 11)
- Roggen Heribert, Die Lebensform des heiligen Franziskus von Assisi in ihrem Verhältnis zur feudalen und bürgerlichen Gesellschaft Italiens, Mechelen 1965.
- Ruffer Vojtěch, Pojednání historické o klášteřích v zemi České vůbec, Časopis Českého muzea 7/1833, s. 181–196.
- Rüter Andreas, Bettelorden in Stadt und Land, Berliner historische Studien, Band 26, Ordensstudien XI, Berlin 1997.
- Ryba Bohumil, Pravidla pro transkripci latinských rukopisných textů, CMS 2000.
- Říčan Rudolf, Molnár Amadeo, Dvanáct století církevních dějin, Praha 1989.
- Seraphisches Martyrologium. Das Heldengedenkbuch des Franziskanerordens, Werl 1940.
- Schiffer Rudolf, Albertus Magnus. Mendikantentum und Theologie im Widerstreit mit dem Bischofsamt, Münster 1999.
- Schriftlichkeit und Lebenspraxis im Mittelalter. Erfassen Bewahren, Verändern, hrsg. von Hagen Keller, Christel Meier und Thomas Scharff, München 1999.
- Slovník středověké latiny v českých zemích: elektronická verze 2.0, Praha: Filosofický ústav AV ČR, v. v. i., 2019. Dostupné z: <http://lb.ics.cas.cz>.
- Smejkal Zdeněk, K dějinám národnostních sporů u českých františkánů (1256–1517), Loštice 1939.
- Soukupová Helena, Anežský klášter v Praze, Praha 1989.
- Soukupová Helena, Klášter svaté Anežky České, Praha 1993

- Soukupová-Benáková Helena, Přemyslovské mauzoleum v klášteře blahoslavené Anežky na Františku, *Umění* 24/1976, č. 3, s. 193–217.
- Spunar Pavel a kol., Inventární soupis rukopisů bývalého kláštera v Chebu, strojopis (1953), 28 s.
- Staubach Nikolaus, Reform aus der Tradition: Die Bedeutung der Kirchenväter für die Devotio moderna. In: *Schriftlichkeit und Lebenspraxis im Mittelalter*, hg. von H. Keller, Ch. Meier, T. Scharff. (Akten des Internationalen Kolloquiums 8.-10. Juni 1995), München 1995, s. 171–201.
- Steck R., Der Berner Jetzerprozess (1507-1509) in neuer Beleuchtung (Bern: Schmid & Francke, 1902), Rudolf Steck, ed., *Die Akten des Jetzerprozesses nebst dem Defensorium* (Basel: Verlag der Basler Buch- und Antiquariatshandlung vormals Adolf Geering, 1904).
- *Stellung und Wirksamkeit der Bettelorden in der städtischen Gesellschaft*, hg. von Kaspar Elm, Berlin 1981.
- Svátek Josef, Krnovský minorita Mikuláš z Kozlí a jeho vědecké dílo, *Časopis Matice moravské* 109/1990, č. 2, s. 235–253.
- Svátek Josef, Organizace řeholních institucí v českých zemích a péče o jejich archivy, *Sborník archivních prací* 20/1970, s. 503–624.
- Svátek Josef, Ze stavebních a uměleckých dějin minoritských konventů v Čechách v 18. století. Kustodie pražská a krumlovská. *Časopis společnosti přátel starožitností* 67/1959, č. 1, s. 20–31.
- Svatý František z Assisi a Čechové, Praha 1926.
- Svobodová Jana, Návrat menších bratří do (post)husitských měst. In: *Documenta Pragensia XXXIII* (2014), s. 523–533.
- Svobodová Jana, Neznámý formulář řádu menších bratří, *Inter laurum et olivam* (2007), Praha 2007, s. 87–92.
- Svobodová Jana, Nově objevená františkánská kronika Eberharda Ablauffa de Rheno *De novella plantatione provincie Austrie Bohemie et Polonie quo ad fratres minores de observantia Cronica*. In: Marie Bláhová, Mlada Holá, Klára Woitschová (eds.) *Pomocné vědy historické v současné historiografii a archivnictví*, Praha 2017, s. 271–275.

- Svobodová Jana, Zpráva o posílení pravé víry v kališnických Čechách očima františkána Eberharda Ablauffa. In: Fenomén františkánství v interakci s „jinakostí“ / Petr Hlaváček, Vladimír Liščák, Ctirad V. Pospíšil et al., Praha 2016. – (Europeana Pragensia; 9) (Historia Franciscana; VI.), s. 69–76.
- Šebánek Jindřich, Archivy zrušených klášterů moravských a slezských, Brno 1932.
- Šmahel František, Husitská revoluce I–IV, Praha 1993.
- Šmahel František, Idea národa v husitských Čechách, Praha 2000.
- Šmahel František, Intra et extra muros. Społeczna rola franciszkanów obserwantów i klarysek na ziemiach czeskich od połowy XIV do konce XV wieku, in: Zakony franciszkańskie w Polsce średniowiecza, red. Jerzy Kłoczowski, Lublin 1983, s. 275–325.
- Šmahel František, Pražské povstání 1483, in: Pražský sborník historický XIX, Praha 1986, s. 35–102.
- Štěpánek Miroslav, Patrocinia a středověké cesty. Příspěvky k dějinám osídlení, ČČH 16/1968, s. 551–570.
- Tadra Ferdinand, Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských, Praha 1897.
- Tadra Ferdinand, Mnichovský rukopis formuláře Vlacha Jindřicha, Praha 1889.
- Tadra Ferdinand, Rukopisy formulářů XIII. a XIV. století, Praha 1887.
- Theologische Realenzyklopädie XI, Berlin – New York 1983.
- Tomek Wácslaw Władiwoj, Dějepis města Prahy I, II, Praha 1855, 1871.
- Tošnerová Marie (ed.), Průvodce po rukopisných fondech v České republice. Díl II, Rukopisné fondy archivů v České republice, Praha 1998. In: Studie o rukopisech. Monographia, 2.
- Tošnerová Marie, Rukopisné fondy centrálních a církevních knihoven v České republice, Praha 2004.
- Truhlář Josef, Catalogus codicum manu scriptorum Latinorum I., Praha 1905.
- Ulpts-Stöckmann Ingo, Die Mendikanten als Konkurrenz zum Weltklerus zwischen Gehorsamsgebot und päpstlicher Exemption. In: Wissenschaft und Weisheit. Franziskanische Studien zu Theologie, Philosophie und Geschichte, Band 66/2, 2003, s. 190–227.

- Vaněček Václav, Základy právního postavení klášterů a klášterního velkostatku ve starém českém státě, 12.–15. stol., Praha 1933.
- Vidmanová Anežka, Laborintus. Latinská literatura středověkých Čech, Praha 1994.
- Vita Religiosa im Mittelalter. Festschrift für Kaspar Elm zum 70. Geburtstag, Berlin 1999. Viva vox und ratio scripta. Mündliche und schriftliche Kommunikationsformen im Mönchtum des Mittelalters, hrsg. v. Clemens M. Kasper/ Klaus Schreiner (Vita regularis 5), Münster 1997.
- Vlček Pavel, Sommer Petr, Foltýn Dušan, Encyklopedie českých klášterů, Praha 1997.
- Voit Petr, Katalog prvotisků Strahovské knihovny v Praze, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Praha 2015.
- Vyskočil Jan Kapistrán, Legenda blahoslavené Anežky a čtyři listy svaté Kláry, Praha 1932.
- Wąs Gabriela, Klasztory franciszkańskie w miastach śląskich i górnoślązkich XIII-XVI wieku, Wrocław 2000.
<https://www.repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra/publication/119732/edition/116510/content>
- Weigel Petra, Ordensreform und Konziliarismus. Der Franziskanerprovincial Matthias Döring (1427-1461). Jenaer Beiträge zur Geschichte – Band 7, Frankfurt am Main 2005.
- Wesjohann Achim, Individualitätsbewußtsein in frühen franziskanischen Quellen? Eine Suche nach Indizien. In: Das Eigene und das Ganze: Zum Individuellen im mittelalterlichen Religiosentum, Gert Melville, Markus Schürer(Hg.), Münster 2002, S. 225–267.
- Wiegand Peter, Netzwerke eines »berühmten Practicus«? Was Johann Tetzl zum erfolgreichen Ablasskommissar machte. In: Johann Tetzl und der Ablass, Begleitband zur Ausstellung »Tetzl – Ablass – Fegefeuer« in Mönchenkloster und Nikolaikirche Jüterbog vom 8. September bis 26. November 2017 Herausgegeben von Hartmut Kühne, Enno Bünz und Peter Wiegand, Berlin 2017, S. 124–160.
- Wiener Jürgen, Armutsideal und Architektur in den frühen franziskanischen Quellen. In: Frömmigkeitsformen in Mittelalter und Renaissance, hg. von Johannes Laudage, Studia humaniora Band 37, Düsseldorf 2004, s. 207–246.

- Winter Zikmund, Život církevní v Čechách, kulturně-historický obraz z XV. A XVI. století, Praha 1895
- Wolf Gerhard, Ott Norbert H (Hrsg.), Handbuch Chroniken des Mittelalters, Berlin/Boston 2016, s. 1–46.
- Zemek Metoděj, Z bohatství olomouckých rukopisů, sborník Sluko, oddíl B, Olomouc 1954, s. 133–144.
- Žák Alfons, Osterreichisches Klosterbuch. Statistik der Orden und Kongregationen der katholischen Kirche in Osterreich, Wien und Leipzig 1911.

Publikační činnost

Studie

- Svobodová Jana – Pišna Jan, České a latinské tištěné dedikace 16. století. In: Paralelní existence. Rukopisy a tisky v českých zemích raného novověku. Praha: Academia, 2020 - (Hradilová, M.; Jelínková, A.; Veselá, L.), s. 179–188.
- Svobodová Jana, Nově objevená františkánská kronika Eberharda Ablauffa de Rheno De novella plantatione provincie Austrie Bohemie et Polonie quo ad fratres minores de observantia Cronica. In: Marie Bláhová, Mlada Holá, Klára Woitschová (eds.) Pomocné vědy historické v současné historiografii a archivnictví, Praha 2017, s. 271–275.
- Svobodová Jana, Zpráva o posílení pravé víry v kališnických Čechách očima františkána Eberharda Ablauffa. In: Fenomén františkánství v interakci s „jinakostí“ / Petr Hlaváček, Vladimír Liščák, Ctirad V. Pospíšil et al., Praha 2016. – (Europeana Pragensia; 9) (Historia Franciscana; VI.), s. 69–76.
- Svobodová Jana, Návrat menších bratří do (post)husitských měst. In: Documenta Pragensia XXXIII (2014), s. 523–533.
- Svobodová Jana, Neznámý formulář řádu menších bratří, Inter laurum et olivam (2007), Praha 2007, s. 87–92.
- Svobodová Jana, Jak zasáhly církevní řády do života Klatov? In: Úloha církevních řádů při pobělohorské rekatolizaci: sborník příspěvků z pracovního semináře konaného ve Vranově u Brna ve dnech 4. - 5. 6.2003 / V Praze: Univerzita Karlova : Ústav dějin Univerzity Karlovy - Archiv Univerzity Karlovy ; Dolní Břežany : Scriptorium, 2003 s. 165–169
- Svobodová Jana, Wie der Chronikschreiber Eberhard Ablauff de Rheno in seiner Chronik die Ankunft und die Verbreitung der Observanten nach Böhmen schilderte. Připraveno do tisku.

Recenze

- Svobodová Jana, Jakž lidé hodnověrní zprávu činí : Marta Hradilová, Marie Tošnerová (eds.) Recenze: Knihy a dějiny. (2018),. Roč. 25, č. 1-2 s. 97-99.
- Svobodová Jana, Bohemia and Moravia. Lucie Storchová Recenze: Knihy a dějiny. (2016). Roč. 23, č. 1-2 s. 165-166.

- Svobodová Jana, Bohemia and Moravia. Kamil Boldan, Borek Neskudla, Petr Voit Recenze: *Knihy a dějiny*. (2015),. Roč. 22, s. 121-122.
- Svobodová Jana, Erby ctihodné šlechty slavného Království českého : Martina Hrdinová Recenze: *Dokonalá edice, Paginae historiae*. Sborník Národního archivu. (2014),. Sv. 22, č. 1 s. 261-262.
- Svobodová Jana, Představy společenství a strategie sebe prezentace. Řád servitů v habsburské monarchii (1613-1780) / Veronika Čapská Recenze: *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*. (2013),. 121, č. 1 s. 208-209.
- Svobodová Jana, *Knihy a knihovny v českém středověku*. (Studie k jejich dějinám do husitství). Ivan Hlaváček Recenze: *Knihy a dějiny*. (2004-2008 [vyd. 2009]). 11/15, s. 92-93.
- Svobodová Jana, *Země dobrá, to jest země česká*. [K vydání připravily, slovníčkem, vysvětlivkami a ed. pozn. opatřily]: Kučerová, Ivona - Medová, Lucie. [Doslov napsal]: Petřů, Eduard - Valášek, Martin. Recenze: *Časopis Národního muzea v Praze. Řada historická*. 1999. 168, č. 1-2, s. 96.